

De Passie in de Fransche Kunst der Middeleeuwen.

de stem van hun hart te beluisteren. Zij zijn slechts vereenigd krachtens eenzelfde gedachte. De schrijvers der Mysterie spelen zelfs, hebben op deze plaats bewijs van fijngevoeligheid gegeven: hoe woordenrijk ze overigens zijn, hier zwijgen zij. Op het tooneel was de graflegging een zwijgend tafereel.

Hoe ingetogener en onbeweeglijker de personen zijn, des te meer nadert het kunstwerk de volmaaktheid. Bijna alle kunstenaars hebben de aandacht willen richten op de Maagd. Dikwijls bezwijmt zij en valt zwaar in de armen van een der heilige vrouwen of van Johannes. Maar dit dramatisch gebaar ontleent het tafereel de schoonheid, welke de onbeweeglijkheid en stilte het geven. De echte kunstenaars wachten er zich dan ook voor de personen aan hun smartelijke overpeinzingen te ontrukken: zij houden den lyrischen toestand der figuren vol. De persoon der Maagd bood den kunstenaars de meeste moeilijkheden. Nadat zij op het gelaat der grijsaards, van Johannes, van de vrouwen, alle tinten der smart hadden afgebeeld, moesten zij nog op het gelaat der moeder, de opperste smart doen lezen. Soms zijn zij geneigd haar hoofd onder een sluier te bedekken, die, het

gelaat in duisterheid hullend, aan de Maagd een tragisch uiterlijk geeft. Men plaatste deze groepen altijd in een sombere kapel of crypte. In het halfduister schenen zij te leven en te ademen. In de schaduw geknielend, verloor de geloovige bewustzijn van plaats en tijd, hij dacht zich te Jerusalem in den tuin van Jozef van Arimathea en hij zag voor zijn oogen de discipelen Jezus begraven, bij het vallen van de schemering.

Men ziet met welk een weergalooze kracht de middeleeuwsche kunst de smart heeft weten weer te geven. Want het is de smart tot zijn toppunt verheven. Zeker, het is reeds roerend een moeder te zien die op haar knieën het lijk van haar zoon draagt, een jongen man van drieëndertig jaar. Maar wanneer de kunstenaar denkt, dat die jonge man, dien de machtigen der aarde gedood hebben, de Goede bij uitnemendheid was en geen andere misdaad heeft bedreven, dan te zeggen: „Hebt elkander lief” dan wordt het hem te machtig. „Hebben de menschen dat kunnen doen!” Die kreet ontsnapt den ouden meesters. Die smartelijke verbazing is de grondtoon van deze bewonderenswaardige kunst. Aan die diepe oprechtheid dankt zij, na zooveel eeuwen, nog haar machtigen invloed op de ziel.

